

คำบรรยายเรื่องการป้องกันโรคระบาด

โดย

นายเครือ เปลี่ยนประยร
สัตว์แพทย์จังหวัดร้อยเอ็ด

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดที่เคารพ ท่าน
นายอำเภอ ท่านข้าราชการ คณะครูและ
ท่านผู้ใหญ่นานาชาติ ข้าพเจ้ามีความ
ยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้
ให้ข้าพเจ้ามาบรรยายในเรื่องโรคระบาดและ
การป้องกันโรคซึ่งเกิดแก่สัตว์พาหนะของ
ราษฎรในววันนี้ ท่านทั้งหลายย่อมทราบดี
แล้วว่า "กระดกสันหลังของประเทศ" นั้น
รัฐบาลหมายถึงผู้ใดและอะไร? หากราษฎร
ผู้มีอาชีพในทางทำนาได้สูญเสียวัว - ควาย
โดยเกิดโรคระบาดตาย การทำนาก็จะไม่
ได้ผล จะไปใช้รถแทรกเตอร์อย่างเช่นต่าง
ประเทศก็เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพราะเนื้อที่
ของเราไม่เหมือนเขา ส่วนมากเป็นแปลง
เล็ก ๆ เช่นความเดือดร้อนในเรื่องอาหาร
และเงินทองที่จะใช้ซื้อเครื่องอุปโภคและ
เวชภัณฑ์ที่จะเกิดชนแก่ชาวนา ผลอันนี้จะ

สะท้อนไปถึงประเทศชาติอื่นเป็นส่วนรวมต่อไป
ทำให้ประเทศชาติขาดรายได้จากการส่ง
ข้าวไปจำหน่ายยังต่างประเทศ การทำ
บำรุงประเทศในด้านต่างๆ เช่นการทหารเพื่อ
ป้องกันศัตรูภายนอก การตำรวจรักษา
ความสงบภายใน การคมนาคมและการ
สาธารณสุข เพื่อช่วยเหลือสวัสดิภาพของ
ชาวนาให้อยู่กันด้วยความสุขสบาย ก็การศึกษา
ที่จะทำให้อาชีพชาวนาเป็นคนฉลาด
มีไหวพริบทันคนยอมทำไปอย่างไม่ไค้ผล

เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐบาลคณะรัฐมนตรี
และทุกประเทศที่จะช่วยป้องกันมิให้วัว-
ควายของราษฎรเกิดโรคระบาดล้มตายและ
แนะนำส่งเสริมให้เลี้ยงสัตว์ให้เจริญและมาก
ขึ้นเพื่อเป็นกำลังอันสำคัญ ของชาวนาคือไป
โดย เฉพาะ อย่างยิ่ง ในภาคตะวันออกเฉียง
เหนืออันคามสัตว์สัตว์พาหนะ มีจำนวน

* บรรยายแก่ข้าราชการ ตำรวจ ครูประชาบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้านที่อำเภอพนมไพร อาจสามารถและ
สุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างวันที่ ๒๘ ก.ค. - ๔ ส.ค. ๒๗

มากกว่าทุก ๆ ภาคในประเทศไทย รัฐบาลมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องบำรุงและป้องกันโรคของสัตว์พาหนะ ทางภาค นักอนภาคอื่น ๆ จึงได้แต่งตั้งเจ้าหน้าตาสัตว์แพทยมาประจำอำเภอทุกอำเภอ สำหรับแนะนำช่วยเหลือและป้องกันมิให้สัตว์ของล้มตายลงเป็นจำนวนมาก ในเมื่อได้รับเข้าทำการป้องกันโรคที่เกิดขึ้นโดยทันที อีกอย่างหนึ่งในขณะนั้นทางประเทศก็ได้อนุญาตให้ประเทศไทยส่งสัตว์พาหนะออกไปขายได้เกือบละไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ตัว และสัตว์พาหนะในภาคนี้ในบางแห่ง ๆ พ่อค้าได้นำไปจำหน่ายยังท้องที่ภาคอื่น ๆ มีจำนวนลงหมื่น ๆ ตัว ซึ่งนับว่าเป็นรายได้ส่วนหนึ่งของราษฎร ในภาคนี้และเป็นผลช่วยเหลือชาวนา ในภาคอื่น ๆ ให้มีสัตว์พาหนะอันเป็นกำลังในการทำนา และเป็นผลดีของรัฐบาลอีกด้วยในการส่งสัตว์ที่มจนเหลือ ไซ้ ออกไปจำหน่ายยังต่าง ประเทศสำหรับชาวพม่าในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันมิให้วัว - ควาย และสัตว์อื่นต้องล้มตายลงด้วย โรคระบาด และมีหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ให้มีจำนวนมาก ชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น ได้พยายามแนะนำ สัตว์ แพทย์ที่ประจำอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ให้เอาใจ ใส่สอบตามราษฎรอย่างใกล้ชิดและให้ประชุมชี้แจง

ถึงความเสียหาย ในเมื่อสัตว์ เกิดโรคระบาดแก่กันนั้น ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนขอความร่วมมือจากข้าราชการในเรือนท่วย ทั้งได้เตรียมเบิกวัคซีน ป้องกัน โรคและยารักษาโรคจากกรมปศุสัตว์มาสำรองเตรียมไว้ ณ ท้องที่จังหวัดอยู่เสมอ เพื่อแจกจ่ายให้แก่สัตว์แพทยอำเภอต่าง ๆ นำออกไปช่วยเหลือป้องกันโรคที่ตนท่วยที่ในเมื่อได้ไปสยบส่วนพอสัตว์พาหนะของราษฎรเกิดป่วยเป็นโรคระบาดขึ้นอย่างไรก็ตามข้าพเจ้าใคร่ขอความร่วมมือจากข้าราชการที่ออกไปตรวจท้องที่บ่อย ๆ และท่านครู ท่านนั้น ผู้ใหญ่บ้านซึ่งประจำอยู่ตามหมู่บ้านแทบทุกหมู่บ้าน ได้ช่วยเหลือแนะนำให้ราษฎรได้ทราบถึงอาการของสัตว์ป่วย การติดต่อของเชื้อ โรค และการ ป้องกันโรค ซึ่งข้าพเจ้าจะได้บรรยายพอเป็นสังเขปให้ท่านเข้าใจต่อไปนี้ อนึ่งขอให้ท่านได้ช่วยเหลือรายงานอำเภอได้ทราบ โดยถ้วน เมื่อปรากฏว่ามี สัตว์ใน หมู่บ้าน ที่ท่าน อยู่ตาย ลงโดยมีอาการ อย่าง เกยว กัน ตั้งแต่ ๒ ตัวขึ้นไป เนื่องจากราษฎรซึ่ง เช่นชาว นาน เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย บางคนก็ไม่เคยได้รับการศึกษาเลยเป็นเหตุให้หลงเชื่อในสิ่งที่ไม่ควรเชื่อ หลงเชื่อในทางที่ผิด ๆ และเชื่อชาว ลอต่าง ๆ จนงมงายมาก กว่าที่จะเชื่อฟังคำสั่ง

แนะนำของเจ้าหน้าที่ เช่นนั้นแหละข้าพเจ้าจึง
 ต้องขอ ความ อนุเคราะห์จากท่าน ผู้มีเกียรติ
 ซึ่งได้มาประชุม ณ ที่นี้ ได้ช่วยอธิบายชี้แจง
 ในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้บรรยายไป ให้ราษฎร ได้
 ทราบบ้าง เพื่อเยี่ยห้เบียดเบียน ให้รู้และ เข้าใจใน
 เรื่องโรคระบาด นี้ว่าท่านได้ช่วยเหลือราษฎร
 ซึ่งเป็นคนไทยมี ใจกว้างขวาง ของเขาต้อง
 ล้มตายมาก ดังเช่นปี พ.ศ. ๒๔๕๐-
 ๒๔๕๓ และช่วยเหลือประเทศชาติอื่นเป็น
 ส่วนรวม ทั้งนขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้
 ด้วย

ในเรื่องโรคระบาด ข้าพเจ้าขอเรียน
 ให้ท่านทั้งหลายเข้าใจเสียก่อนว่าโรคระบาด
 คืออาการป่วยอย่างใดอย่าง หนึ่งของสัตว์ซึ่ง
 เกิดจากเชื้อโรคได้เข้าไปในร่างกายของสัตว์
 แล้วเจริญทวีคูณมากจนจึงแสดงอาการออก
 มาให้เห็น ฉะนั้นเมื่อสัตว์ใดเกิดป่วยเป็น
 โรคระบาด ชนย่อม จะมเชื้อ โรค ปะปนอยู่ใน
 นมูก น้ำตา น้ำลาย อุจจาระ ปัสสาวะ
 และในเมล็ดโลหิตทุกหยด หากราษฎรไม่
 รู้จักวิธีป้องกันที่ถูกตามหลักแล้ว เชื้อโรค
 ย่อมจะแพร่ติดต่อไปได้อย่าง รวดเร็วจากหมู่น
 ไปหมื่น จากตำบลนี้ไปตำบลนั้น และจาก
 อำเภอหนึ่งของจังหวัดนี้ไปยังอีก อำเภอหนึ่ง
 ของจังหวัดนั้นได้ ต่อ ๆ ไปเช่นนั้นทุก ๆ จังหวัด

ทั่วใน ประเทศไทย ก็จะมีสัตว์เกิดเป็นโรค
 ระบาดตายและป่วยเจ็บอยู่ทั่วไป ผลเสียหาย
 ย่อมจะตกอยู่แก่ประเทศชาติ แก่ประชาชน
 ทั้ง ประเทศ โดย เฉพาะ อย่าง บัง ราษฎรผู้ม
 ชาติพในการทำนา เทาที่ข้าพเจ้าได้ผ่านไป
 สอบสวนตามหมู่บ้าน ตำบลต่าง ๆ มาหลาย
 จังหวัดแล้วทั้งภาคนี้และภาคกลาง รู้สึกว่า
 ราษฎรเชื่อว่าวัวควายของเขาที่ตายเป็นเพราะ
 ฝนฟ้าประจ่ามากเกิน เขาได้เอาหม้อดินหุง
 ข้าวแขวนไว้ตามหน้าประตูบ้านหน้าคอกสัตว์
 บ้างโดยเขียนเป็น รูปหน้าคน มีตา จมูก ปาก
 พร้อม ซึ่งเขาเข้าใจว่ากินฝนมาทำอันตราย
 แก้วัวควายของเขาได้ เรื่องนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า
 เป็นเรื่องเหลวไหลไม่มีสาระอันใดที่ราษฎร
 จะไปหลงเชื่อเช่นนั้น ขอให้ท่านทั้งหลายใน
 ที่นี้ช่วยไป อธิบาย ชี้แจง ให้ราษฎร ได้เข้าใจ
 ให้ถูกต้องว่า สัตว์ที่เกิดเป็นโรคระบาดนั้น
 ใดก็เพราะได้รับเชื้อ โรค ติดต่อกัน ไปจากตัวที่
 เจ็บป่วยมิใช่เพราะฝนฟ้ามากเกินประจ่าดังที่
 เข้าใจ เชื้อโรคที่มอยู่ในสัตว์ป่วยนั้นเราไม่
 สามารถจะ มองเห็น ด้วย ตาเปล่า ต้องอาศัย
 กล้องจุลทรรศน์ตรวจจึงจะเห็นได้ เสียใจที่
 ทางการยังไม่สามารถจะจัด ให้มีกล้องจุลทรรศน์
 จังหวัดซึ่งจะนำมาให้ท่าน ทั้งหลาย ใดก็ของ
 จริงว่ามเชื้อโรคมากมาย ในเมล็ดโลหิตเพียง
 แค่ ๑ หยด

การคิกค่อของเชื้อโรคแพร่หลายไปได้
รวดเร็วมากและคิกค่อได้ง่ายหลายทางซึ่งจะ
พุกย่อ ๆ ให้ทราบดังนี้

ก. ทางน้ำมูก น้ำลาย เช่นสัตว์ช่วย
ทรานธุรไม่ไค้กักขัง ปล่อยให้ไปกินหญ้า
กินนาทามใจชอบ หญ้าที่ถูกสัตว์ช่วยคักกิน
ยอมมีนาลายของสัตว์ช่วยทมิเชื้อโรคปนคิก
คอบ เมื่อวรวควายทคมากินหญ้าครทนนก
เทากขกินเอาเชื้อโรคเข้าไปค้วย หนองน้ำ
กเช่นเคยวคนเขนค่น เหคททำให้ว้วควาย
ทขังไม่เช้นโรคไค้รับการคิกค่อเช้น โรค ขน
หลังกไปกินน้ำในห้วยและ หนอง ทมิ เชื้อ
โรคปะปนอยู่

ข. ทางอูจจาระและปัสสาวะ เมื่อ
สัตว์ช่วยถ่ายออกมา เจ้าของไม่ทำการเผา
หรือฝังในทนททนคคองปล่อยทงไว้ จะเช้น
ค้วยคววมขเคยหรือไม่เอาใจใส่ หรือคาค
ไม่คังว่ามั้นจะคิกค่อไค้ สนิขและไค้ยอมมา
ค้วยเขยกินอูจจาระ ๆ ทมิเชื้อโรคปะปนอยน
จะเขอนเท้าสนิขและไค้ และเประจะเขอนไป
ทามหญ้า ในบริเวณ ข่านเมอ สนิข และไค้วง
ไป เช้นนแล้วหากว่าว้วควายของทรานธุรท
ไค้ทอนกลบเข้านในคอนเขนซึ่งม้กจะชอบ
เล็มหญ้ากอนเขคคอก เมอเล็มหญ้าอนม
อูจจาระของสัตว์ช่วยคิกค่ออยู่ ก็ยอมจะไค้รับ

เชื้อโรคเข้าไป ในระยะ ๕-๗ วัน ค่อมาระ
เกคคแสดงอาการค้วยให้เช้น

ค. ทางโลหิต ธรรมคาส่วนมากเจ้า
ของม้กจะซำแหละเนอหน่งสัตว์ทคายไปแจก
จ่ายหรือจำหน่ายให้แกพนองและ เพอน ข่าน
คอบมิไค้ฝังกระคูกหรือทาลายโลหิตทคคอบ
ทามพนคิน กระคูกททงไวค้ทอจะถูคสนข
คายไปกินและทงไวค้ตามทค่าง ๆ ว้วควายท
กลบจกทงในเวลายะนค้จะเล็ย กระคูกท ทง
ไวและในบริเวณทมิเลคคคคอบในเมอมันค้
ถูคสนเลคคคของพวคมัน นนคคอบมิไค้รับ
เชื้อโรคเข้าไปในร่างกายของมั้นแล้ว ทรานธุร
ทคคชอเนอสัตว์หรือ ไค้รับ แจก จ่าย จาก เจ้า
ของสัตว์ทคายค้วยโรค ส่วนมากม้กค้าง
เนอสัตว์แล้วเทนาทปนเลคคคนลงไปไค้ถนซึ่ง
เช้นคอกของว้วควายนนเอง เมอมันค้ถูคสน
เลคคคยอมจะคองเลย ننคคอบมิไค้รับ เชื้อ
โรคเข้าไปในร่างกายของมั้น

ง. ทางเจ้าของเอง ขอนเจ้าของควร
จะระวังให้มากในเมอเวลาระ กลคอก ยาสัตว์
ช่วย หรือเอาเกลคและไพรลวงลงไปกวาค
ลนสัตว์ช่วยแล้วมิไค้กลางมอทเประจะ นาลาย
เล็ยกอน กลบนำยาไปลวงกวาคคอบค้วนๆ
หรือลางมอท เประจะนาลายใน กระป่อง แล้ว
เอานานนไปให้สัตว์กินอก มั้นจะ คิกค่อ โรค
คอบเจ้าของคาคไม่คัง

๗. ติดต่อโดยแมลงหรือสัตว์อื่น
นำไปเช่น แร้ง หรือกา นำใส่ของสัตว์ที่ตาย
ด้วยโรคระบาดแล้วไปตกยงอีกที่หนึ่ง

ท่านทั้งหลายย่อมจะเห็นได้ว่าการ แพร่
เชื้อโรคติดต่อจากตัว หนึ่งไปยัง ตัว หนึ่ง นั้น
ง่ายมากหากราษฎร เจ้า ของสัตว์ ซาก ความ
สนใจและไม่เข้าใจในการป้องกันโรค จึงใคร่
ขอความร่วมมือจากท่านผู้มีเกียรติในทันที
ช่วยไปชี้แจงให้ราษฎรผู้ซึ่งได้รับ การ ศึกษา
น้อยกว่าพวกท่านให้ได้ทราบ ถึง เรืองนี้ และ
ดำเนินการป้องกันตามหลักข้างต้นก่อน ตาม
นี้:-

๑. แยกสัตว์ที่ช่วยไปตกยงรวมกันไว้
ในคอกหนึ่งต่างหาก
๒. ต้องเกยหญ้าและตักน้ำไปให้สัตว์
ช่วยกินในคอก อย่าปล่อยให้สัตว์ช่วย
ไปผูกให้กินหญ้าในที่ต่าง ๆ
๓. ต้องคอยทำการฝังอุจจาระ, ปัสสาวะ
และกลองเศษอาหาร, หญ้า ฟางอยู่เสมอ
๔. ไม่ควรมานำสัตว์ช่วยหนีไปอยู่บ้านอื่น
ด้วย
๕. ในเมื่อสัตว์ที่ช่วยนั้นตายลง ให้
ทำการฝังหรือเผาซากนั้นให้เรียบร้อย
๖. แจงให้ผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันให้ทำ
รายงานส่งอำเภอ เพื่อขอสัตว์แพทย์ออก
มาสอบสวนป้องกัน

๘. นำสัตว์ที่ยังไม่ช่วยทกตัวมารับการ
ฉีดวัคซีนป้องกันโรคจากสัตว์แพทย์

การที่จะสงสัยว่าสัตว์มีอาการ เกิด โรค
หรือไม่นั้นมิใช่ของยาก เลย ราษฎร เจ้า ของ
สัตว์ย่อมทราบว่า วิ่วหรือควายของตนตัว
ไหนปกติ ตัวไหนเจ็บ เพราะสัตว์ที่ช่วย
ย่อมแสดงอาการผิดปกติกว่าเดิม ทุกคน
ย่อมจะเห็นได้เช่น ยืนซึม ไม่ค่อยกินหญ้า
และคมนาตามปกติ หิวและหุดก ขนลุก มี
ขมกขตาไหล ใจ หลงแข็ง บางตัวทองขน
หรือหายใจดัง บางตัวกลายเป็นโลหิตและ
มักจะไม่เจ็บแต่เพียงตัวเดียว หากท่านพบ
ว่ามีสัตว์อยู่ในหมู่บ้านนั้นสัตว์เกิด เป็นโรค
ระบาดขึ้นแล้ว ให้ทำการป้องกันตามหลัก
ที่กล่าวมาแล้วและขอสำคัญที่สุดคือ ขอ
ให้ช่วยรายงานด่วนไปยังอำเภอพร้อมทั้งอา
การย่อ ๆ ของสัตว์ที่ช่วย เช่นนี้ พวกท่านจะ
ได้รับบุคคลอย่างมากในการช่วยราษฎรพี่น้อง
คนไทยของเราให้ดำรงอาชีพสุจริตต่อไป
ด้วยความผาสุกชราปรน

ต่อไปนี้จะได้บรรยายให้ท่านทราบ ถึง
โรคระบาดที่สำคัญ ๆ ซึ่งจะเกิดเป็น แก้ว
ควาย และทำให้วัวควายต้องเสียหลายล้ม
ตายลงเป็นจำนวนมาก

(๑) โรค “รินเดอร์เปสต์” หรือ
ชาวบ้านเรียกว่าโรค “ลงแดง”

โรคนี้เป็นโรคระบาดอย่างร้ายแรงที่สุด
 ที่ทำคามเสียหายให้แก่บุคคล เป็นอย่าง
 มาก แลเมือระบาดจนแล้วยอมแผ่ขยาย
 การติดต่อไปได้กว้างขวางมากจากแห่ง
 หนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง หรือ อำเภอหนึ่ง ไปยังอีก อำ
 เภอหนึ่ง แลติดต่อกระจายไปได้หลาย
 จังหวัด ซึ่งยากแก่การที่จะทำการปราบปราม
 ให้สงบลงได้ในเวลาอันสั้น ดังเช่นเมื่อ
 พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๔๕๓ โรคนี้ไ้ระบาด
 ลุกลามอยู่ในจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออก
 เฉียงเหนือ ทางการไ้ระดมกำลังสัตว์
 แพทย์เข้าดำเนินการปราบลง ๑๕๐ นายและ
 กินเวลาปราบอยู่ถึงเกือบ ๔ ปี โรคจึงไ้สงบ
 ซึ่งผลปรากฏว่าสัตว์ไ้ล้มตายลงประมาณ
 โค ๕๐๐ กว่าตัวและกระบือ ๘๐๐๐ กว่าตัว

โรคนี้ในเคอร์เปสต์เป็นโรคที่ทางราชการ
 ถือเป็นความสำคัญที่สุดในเรื่องโรคระบาดที่
 เกิดแก่สัตว์พาหนะ นับเป็นศักรหมายเลข ๑
 ของวัว-ควายที่เกี้ยว ฉะนั้น จึงขอให้ท่าน
 ช่วยเจ้าอาการของโรคนี้เพื่อไปช่วยสังเกต
 สัตว์พาหนะของท่านและ ของราษฎร ในหมู่
 บ้านที่ท่านไ้ไปตรวจราชการหรือไปปฏิบัติ
 หน้าที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ จะไ้รับรายงาน
 ความเมื่อพบสัตว์เกิดโรคติดต่อ อาการป่วย
 ของวัว-ควายที่ไ้รับเชือกติดต่อจากโรคนี้
 จะแสดงอาการดังนี้:— ในชนแรกมีอา-

การไอแ่นๆ, เชื่อมซึม, ไม่กินหญ้า, หัว
 หดก, ขนลุกชัน หลังแข็ง ไม่เคียวเอง
 ทรายนาน, หายใจถี่ ต่อมาตาจะอักเสบ
 แดงมีน้ำตาไหลแล้วมี ขตาและแห้ง เกรอะ-
 กรัง มีน้ำมูกไหลจนมักกลืนเหม็น มีแผล
 ตามริมฝีปาก, เหงือกและไ้ลิ้นใน ๒-๓
 วันแรกมีไข้สูง อจจะระอุก ในวันที่ ๕-๖
 เริ่มลงท้อง มีกลิ่นเหม็น อาจมีโลหิตเจือ
 ปนออกมา ระยะนี้สัตว์แสดงอาการปวด
 ท้องกั้ พันกรอกๆ อ่อนกำลัง และซบผอม
 ลงอย่างรวดเร็ว สัตว์มัก จะตาย ภายในวันที่
 ๕-๘

เมื่อท่านไ้เห็นสัตว์ของราษฎรป่วยด้วย
 อาการเช่นนี้แล้ว ขอให้ท่านสั่งการแก่ราษฎร
 ดำเนินการป้องกันโรคตามที่ไ้บรรยาย
 มาแล้วเป็นอันดับ และรีบรายงานเป็นการ
 คำนวณสัตว์มายังอำเภอ กั้ขอเต็ช่นว่าใน
 ขณะนี้โรคนี้ระบาดจนแล้ว ในเขตอำเภอเคช
 อคมและอำเภอวารินทรชำระ จังหวัดอุบล
 ราชธานี กั้ขออำเภอฉนวนรัตนกั้ฉนวน กั้ฉนวน
 รมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งติดต่อมาจาก
 เมืองกำปงอง แคว้นกัมพูชา กั้ขอให้ท่าน
 นั้น ผู้ใหญ่บ้านทุกคนช่วยสั่งห้ามมิให้ราษฎร
 ซื้อสัตว์พาหนะจาก ๒ จังหวัดนี้ และ
 ห้ามพาสัตว์ไปลาก เช่นในเขต กั้ฉนวนนอก
 ทั่ว

(๒) โรค "แอนแทรกซ์" หรือ "กาฬ"

โรคนี้เป็นโรคระบาดที่ร้ายแรงอีกชนิดหนึ่งซึ่งมักก่อแก่สัตว์เลื้อยงทุกชนิด ได้แก่ สุนัข, ม้า, โค, กระบือ, แพะ, แกะ เป็นต้น

ข้อสำคัญที่สุดของโรคนี้ก็คือติดต่อกันและทำให้คนตายได้ในเมื่อรับประทานเนื้อสัตว์ที่ตายด้วยโรคนี้เข้าไป ดังเช่นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๒ ที่ตำบลลันฟ้า จังหวัด...

ซึ่งเคยปรากฏว่ามีราษฎรตายไปเพราะโรคนี้หลายคน จึงขอให้ท่านข้าราชการ...

ผู้ใหญ่นานที่ได้นำปัจจัยร่วมนำไปช่วยแจกจ่ายไว้ถึงอาการของสัตว์ป่วยและช่วยไปตัด เกอน ร่ายภู ให้พึง ระมัดระวังในการบริโภคเนื้อสัตว์ที่ตาย โรคนี้พบ...

อาการที่น่าสังเกตตั้งนั้นคือ สัตว์จะล้มลงและตายลง โดย ชักขึ้นทันทีทันใดโดยไม่มีอาการป่วยอย่างใด มีโลหิตลักษณะ...

หลังจากตายแล้วซากจะเน่าเร็วและจะมีกลิ่นเหม็นเหม็นของโรคนี้อาจจะอาศัยอยู่ในดินได้นานถึง ๒๐ ปีโดยมีสปอร์...

เกิดซาก ให้ทำการเผาซากนั้นเสียเหมือนอย่างเผา หรือเมื่อจะฝังควรฝังให้ลึกอย่างน้อย ๕ ฟุต แล้วเอา ชู่นขาว โรย กลบ หลุมเสีย

(๓) โรค "เฮโมราบิก เซพติคิเมีย" หรือ "คอบวม"

โรคนี้มักเกิด อยู่ประปราย ทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะสังเกตอาการได้ดังนี้ คือ ท้อง ศีรษะใหญ่และขา หน้ามักจะ อักเสบ บวม และปวดร้อน ลิ้นบวมโตคาปากเป็นสีม่วง สัตว์จะหายใจครืดคราด ๆ ซึ่งอาจจะได้ ยืนแต่ไกล ๆ สัตว์ป่วยมักจะตายอย่างรวดเร็วภายใน ๒๔ ชั่วโมง และอย่างช้าไม่เกิน ๒-๓ วันโรคเช่นนี้หาก ได้เกิดขึ้น แล้วไม่มีทาง จะรักษาได้ทันที นอกจากจะทำการฉีควัคซีนป้องกันโรคให้แก่สัตว์อื่น ๆ ไว้ ฉะนั้นเมื่อในหมู่บ้านใดมีสัตว์ ตายด้วย อาการดังนี้ ตั้งแต่ ๒ สัตว์ขึ้นไปแล้ว ให้ท่านรีบรายงานด่วนเพื่อขอให้เจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ออกไปทำการฉีควัคซีนป้องกันโรคให้

(๔) โรค "ปากและเท้าเปื่อย"

ขณะนี้มีโรคนี้กำลังระบาดทั่ว ทั่ว ควายนของราษฎรในท้องที่ ตำบลต่าง ๆ ของอำเภอสุวรรณภูมิมีถึง ๕ ตำบลรวม ๔๓ หมู่บ้านถึงแม้ว่าโรคนี้จะไม่ เป็นอันตราย ถึงแก่ชีวิต

สัตว์ก็ตาม แต่เป็นเหตุให้เสียแรงงานที่จะใช้ในการทำนาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโรคนี้คิดต่อลูกกลมไถ่งง่ายมากจึงจำเป็นต้องรักษาให้หายก่อนจะถึงฤดูกาลทำนา ฉะนั้นเมื่อท่าน ผู้มีเกียรติที่ใด ประชุม ณ ที่นพบเห็นว่า สัตว์ของราษฎรป่วยด้วยโรคนี้โดยมีเม็ดพองลักษณะสีเหลือง ขนาดคงแต่เม็ดคดวจนถึงขนาดมันฮ้อ มานาเหลืองสีเหลืองภายใน เกิดขึ้นในริมฝีปาก, เหงือกตรงปลายและลิ้น ต่อมา ๑-๒ วันเม็ดนั้นจะแตก กลาย เป็น แผลยวค แสบ ยวค ร้อน สัตว์จะเข้ออาหาร ยืนอยู่กบที่ กัดฟัน มีน้ำลายไหลออกจากปาก ต่อมาเกิดมีแผลที่เท้า ตามซอกและสันกยแล้วแตกเป็น

แผล สัตว์จะแสดงอาการระบับที่เข้าออกเดินโซยกเขยก เช่นนี้โคไปรดแนะนำให้ราษฎรกกขัง สัตว์ ทบวยไว้ เพื่อยัง ภาณคิกค้อ แล้วรวบรวมงานอำเภอเพื่อขอให้สัตแพทย์มากำเนินการรักษาให้

เป็นอันว่าท่านทั้งหลายได้ทราบเรื่องราวโรคระบาดของสัตว์ที่สำคัญรวม ๔ โรคด้วยกัน ว่าพอเป็น เครื่อง ประคัม สัตย์ญญาให้ท่าน ได้ทราบ เพื่อที่จะ ได้เป็น ประ โยชน์แก่ครอบครัวของท่านเองตลอดถึงพนาของราษฎรซึ่งอยู่ในหมู่บ้านตำบลของท่านอีกด้วย ขอขยติ การ บรรยายแต่ เพียง เท่านั้น และขอขอบคุณที่ท่านพากันตั้งใจฟังคำบรรยายของข้าพเจ้ามาตลอดเวลา.

พาหะของโรคปากและเท้าเปื่อย

ตามความคึกคึกของโปรเฟสเซอร์ A. Fluckiger อธิบดีแห่ง Federal Veterinary Office, Berne Switzerland นั้นเข้าใจว่า การหลบซ่อนของเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยที่สำคัญนั้นอยู่ในตัวสัตว์ที่หายป่วยจากโรคนี้แล้ว ฟลุกคิกเกอร์ มีความเห็นว่า แผนการที่กลายสัตว์ป่วยซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในสหรัฐอเมริกา และในประเทศอื่น ๆ นั้นมีคุณค่ากกว่าวิธีอื่น ๆ เพราะการดำเนินการปฏิบัติเช่นนี้จะ เป็นผลกในการกำจัดพาหะของโรคให้หมดสิ้นไป.